Cop

COPIA LISTU

Z OKAZII WYDANEGO UNIWERSAŁU Od J. M. Pana

RYBINSKIEGO ŁOWCZEGO KORONNEGO,

Z PRUS DO POLSKI PISANEGO

Roku 1712.

Monsieur.

NA roskaz WMMPana, abym oznaymił, co się u nas w tey Prowincii dzieie, y co to za Prawa, na ktore się My Prusacy funduiemy y Miasto Gdansk teraz na nie się obwoływa, donoszę WMMPanu, że nie dawno J. M. Pan Rybinski Łowczy Koronny wydał Uniwersał, ktorym ogłasza weyscie swoie z znacznymi Częsciami woyska do tey Prowincii Pruskiey y nibi Manifestuiąc oswiadcza, ze abrupta Miasta Gdanska contumacia okazią do tego wniscia dała, y iezeli intuitu Przechodu Woyska tego per incommoda disobligowac kogo przyszło, przeprasza kazdego zostawuiąc wolne dochodzenie szkod u Miasta tego: Contumaciæ zas abruptæ fundamentum na tym zakłada, ze Woysko u Miasta tego deservitam mercedem, in fundamento tak wiele Commisii, Deklaracii Trybunałow Skarbowych, Seymikow, Ziazdow, Uchwał, Liquidacii, uprosic nigdy, co Juris & æquitatis było, nie mogło. Wyraza,

iz dzieſięc lat przechodzi, iako Dies Rogationis odprawuie, znac ſię iednak to Miaſto do tego niechciało, co Mercenario nalezało: Miaſto Placy Woyſkowey Przywileiami ſię ſkładało oſtentatione Fortifikacii ſwoiey commi-nando, Jakoby Rzecz poſpolita Domina Jurium, Fundi & Patrimonii tegoſz Miaſta nie znała y naturalney deriwacii y Primogenitury hoynoſcią ſwoią kreowaney poiąc nie mogła. Ze miaſto ukontentowonia vanâ gloriâ tumet, Ktokolwiek zas z poſtronnych Woyſk naſtępował, ſine diſcrimine Inimici & Amici, Hoſpitis & Hoſtis, doſyc ſię hoynie ſzacowało, non mœniis, & Legibus tuta hoſtes adoravit, Cives non amore, ſed armis proſecuta. Jurisdikcie Duchowne y Swieckie ſibi appropriavit, Cła, Akcyzy y inne Extorſie autoritate Ratuſza ſwego impoſuit. &c. y dlatego conformuiąc ſię do Dekretu y Declaracii Commiſſii Radomſkiey y do wyraznego Ordynanſu J. O. J. M. Pana Krakowſkiego Hetmana W. Korronnego na windikacią Krzywdy Woyſka y Uchwał ex mente Rzeczypoſpolitey poſtanowionych, częſc woyſki według Prawa na exekucią ſuper renitentes ordynował, ktora, ze cum incommodo Incolarum byc muſi, manifeſtuie ſię tedy przed Stanami teyze Prowincii, ze nie z niego wina, proteſtuiąc ſię oraz przed ſamymze Przeſzlachetnym Magiſtratem y wſzyſtkiemi Obywatelami Miaſta Gdanſka, że non animo hoſtili tę ordinuie exekucią: Inquantumby zas oppozycia armorum, Violentia & hoſtilitas exoriri miała, tedy takich wſzyſtkich iako Nieprzyiacioł Oyczyzny y nieposłuſznych Prawu poſpolitemu przymuſzony będzie Jure militari perſequi.

Załuię bardzo, ze Kawaler tak zacny Chleba nikomu nie załuiący tym Uniwerſałem y Manifeſtem ſwoim, będąc

dąc Indigeną Pruſkim, niewiadomość ſwoię Praw Oyczy-ſtych publikował, owſzem do wſpomnienia y ogłoſzenia tak wielkich Exakcii y oppreſſii, ktore przez tak ſiła lat od tey częſci woyſka Dobra Krolewſkie, Duchowne, Szla-checkie y Miaſta ponoſic muſiały, okazią podał. Powinien bowiem był iako Pruſak wiedziec, że do Prowincii Pruſkiey bez wiadomoſci y woli Stanow iey nie godzi ſię żadnych woyſk wprowadzac, iako ſię o to na Seymach częſto Stany Pruſkie zwawo umawiały. Nie wſpominam Laudum na Seymiku Malborſkim d. 25 Junii Anno 1648. poſtanowio-ne, ktorym ſobie wſzyſtkie Stany przyrzekaią, *quovis me-liori modo inſolita Copiarum Militarium onera & An-garias à Terris hiſce amovere & propellere.* Laudo zas dd. 6. Februarii Anno 1662. poſtanowiono znoſic ta-kich nie zaproſzonych Gośći, ſiła innych, lubo bym mogł, nie wyrazam. Co do okazii wniſcia y funda-mentu iego, tedy y tu trzeba ſię było z Łaciną dobrze porozumiec, co ieſt abrupta Contumacia y iezeli ten Con-tumax ieſt, ktory deklaruie zapłacic, iezeli co winien, tylko potrzebuie Dowodow na to, co od niego prætenditur. Dowod zas w Prowincii Pruſkiey na winne Contribucie in-ny byc nie moze, tylko Laudum Contributionis na Ge-nerale poſtanowione, dla tego zadne Commiſſie, Decla-racie Tribunałow Skarbowych, Ziazdy y inne inter tres, quatuor, vel plures prywatnie y bezprawnie umowione Uchwały zadnego waloru miec nie mogą, ani Jus & æquita-tem za ſobą pociągac. Na tym ſamym fundamencie, ſci-licet Laudo Contributionis, tylko mogą byc Aſſignacye od Skarbu Pruſkiego validè & juſtè wydane, bez niego zas zadne firmum & validum Jus petendi y Dowod wazny na

winne Contribucie byc nie moze. Dla tego zwyczaynie Prowincya Pruska Postow swoich w Instrukcyach na Seymy sub fide, honore & Conscientia obliguie, aby Uchwałę Podatkow do Braci zabierali, iako Volumen Constitutionum na roznych Mieyscach Dokumentem iest, a czyni to in fundamento dawnych y ieszcze za Krzyzakow mianych Praw swoich, według ktorych *Ordo Teutonicus Contributionem nullam sine communi Ordinum harum Terrarum consensu indicere potuit*, z ktorymi Prawami, vigore Cardinalissimi Incorporationis Privilegii & Reciprocæ Sponsionis dobrowolnie, sine ulla subactione, ta Prowincia Regno Poloniæ unita est. Nad to w co się obrocą Sądy Zadworne Assessorskie albo Relacyine Krola J.MCi, do ktorych samych tylko Miasta Pruskie earumque Magistratus & Cives pro qualitatę & differentia Causarum nalezą, więc tak siła iest Seymowych Constitucyi zakazaiących Miast koronnych extra Forum competens evocationem, miedzy ktorymi osobliwa Constit. An. 1611. Tit. Miast koronnych extra Forum evocatio. Anni 1667. Tit. O powadze Dekretow Trybunalskich. &c. Wiadoma iest pœna Evocationis 500. Marcarum. &c. Wiadomy iest Dekret, ktory przypadkiem mi się do rąk dostał, D. Regis Sigismundi III. inter Instigatorem Regni ejusq; Delatores Præ-Consules, Consules, Scabinos totumq; Magistratum & Communitatem Civitatis Gedanensis Actores, & Venerabilem Jacobum Weidman Præpositum Ecclesiæ S. Adalberti prope Gedanum sitæ, Varsaviæ in Conventu Generali Feria 6. ante Festum S. Thomæ Apostoli proxima Anno 1649. Item Decretum Regium inter Generosum Instigatorem Regni ejusq; Delatores Magistratum Thorunensem & Adamum Ehlert ac Joannem Konau Cives Gedanen-

danen-

danenses Actores atq; Instigatorem Judicii Castrensis Kowalevienses Kaptur dicti & Gregorium Kaminski Citatos Varsaviæ Feria Quinta in Crastino Festi Purificationis B.M.V. Anno 1650. ktorymi, ze Miasta Pruskie Forum Competens w Sądach J. Kr. MCi iedynie tylko maią, uznano. Nawet Sam JMP. Daniłowicz Podskarbi koronny Attestacią swoią dd. 27. Novembr. Anno 1633. przyznał, ze Miasta Pruskie ratione non solutarum Contributionum Tribunali Radomiensi non sunt subjectæ. Nalezy y to wiedziec, iz kiedy Szlachta Pruska do Sądow Trybunalskich przystępowała, Miasta Pruskie przeciwko temu solenniter protestowały się y sobie Forum u Krola IMCi zachowały, iako Laudum tey Protestacii dd. 4. Octobr. Ann. 1585. opiewa.

Dziesięcletne odprawowanie Dierum Rogationis bardzi podobno Tribulationis nazwac się moze, bo kto wyliczy ciężkie Porcye, Racye, Włokowe y inne nigdy miedzy Woyskiem Polskim nie słychane genera Extorsionum. Pytac się tylko w Ekonomii Malborskiey, w Warmii, w Biskupstwie Chełminskim, w Starostwach, w Dobrach Torunskick, y w całey Prowincii, co przez te Dziesięc lat za Dies Rogationis były, iezeli dosyc płaczliwie o Miłosierdzie nie proszono, á nic nie wskorano.

Kto się Przywileiami zastania y Fortifikacią contra vim obrania, na naganę nie zarabia, owszem łepiey sobie postępuje, nizeli ci, ktorzy mercenarii sunt, aby się bili, a Nieprzyiaciela nie widzieli, lubo y to podobno imputari nie moze, ex quo Rzeczpospolita przeciwko zadney Potencii Woyny nie klarigowała, gdzie zas Woyny nie masz, tam tesz Nieprzyjaciela nie obaczye.

Do-

Dominus Fundi ten zwyczaynie iest, ktory in recognitionem Dominii uznanie iakie odbiera; iezeli zas Rzeczypospolitey Gdansk cokolwiek pro recognitione dominii płaci, niesłyszałem y podobno od nikogo nie usłyszę. To wiem, ze się z Prowincią Pruską inkorporował do Rzeczypospolitey tanquam membrum ad corpus, non tanquam ad Dominam, a to salvis Juribus, ktore ante Incorporationem miał, te zas Jura miedzy wiele innymi te były. Sessio inter Consiliarios Terrarum Prussiæ. Jus cudendæ monetæ. Jus Portûs. Jus Sciscendarum Contributionum. Immunitas à Vectigalibus & omni genere Teloneorum &c. &c. od Rzeczypospolitey zas zadnego nie widziałem Przywileiu temu Miastu danego, tylko ową Concessionem sigillationis Panni in recompensam wielkich expens Woiennych przeciwko Szwedom, ale y to pozwolenie odębrała, a dług na potym liqvidowany nie oddała, owszem do tego czasu kilka Millionow winną została.

Ze Derivatio Gdanska od Rybackich Domkow ma byc, stara iest tradicya. Co niech tak będzie. A za to inauditum, ze ab aratro, pascuis aut opificio ad Thronum bywała elekcia. Wielki Rzym initia swoie ma od Pasterzow, owszem od tych, quos vates dicere non vult. Aza y to wielkim Domom y Familiom inglorium, ktore podobne miały początki, iako u Dlugossa, Paprockiego y Okolskiego doczytac się każdy moze. Nię wspominam postronney Potencii, ktora na znak, ze parva initia miała, te zacne na monecie swoiey zazywa słowa: *Concordiâ Res parvæ crescunt, Discordia maximæ dilabuntur.*

Voca-

Vocabulum Primogeniturę nie wiem co in malo ſenſu znaczy, in bono zas pierworodnoſć tłumaczy ſię, w tym ſenſie tedy Gdanſkowi, gdy by był Kreaturą Polſkiey, nie tylko Primogenitura, ale teſz y Unigenitura przypiſac by ſię ſłuſznie mogła, ex quo ſecundo genituram niewiem komu by ſprawiedliwie przywłaſzczyc, boc tylko iedno to Miaſto ieſt, ktore ſię koſztem właſnym, bez nakładu Rzeczypoſpolitey ſuſtentuie, rządzi, broni y commercia utrzymuie, ze Polſka z więkſzym pozytkiem Zyta ſwoie, nizeli przez karmienie wołow, albo kurzenie gorzałek zbywac moze. Mądrze tedy y rozſtropnie Kancellaria Koronna w Liſcie od Krola IMCi. dd. 7. Octobr. Roku przeſzłego 1711 do IMPana Kaſztelana Krakowſkiego Hetmana W. K. za tym Miaſtem piſanym one iako *Decus Prowincii Pruſkiey owſzem y całego Panſtwa Polſkiego y Rzeczypoſpolitey*, zaleciła, aby Dobra iego od wſzelkich impeticii, aggrawacii, Exekucii y Cięzarow Woyſkowych zaſzczycał władzą ſwoią. Z ktorych ſłow dowod ieſt znaczny, ze temu Miaſtu veram non vanam gloriam attribuere nalezy. Co zas moenia tego Miaſta za wſtręt poſtronnym uczyniły, niech to będzie dokumentem, iz one tak, iako Torun, Elbiąg, Poznan, Lwow y inne Miaſta in facie militis ſtipendiarii opanowane, opanowac przy pomocy Boſkiey nie mozono, y ſzacunek ten hoyny, o ktorym Uniwerſał wſpomina, pewnie nie tak za Miaſto, ale za wielkie Depoſita Panow Koronnych y Koſciołow, ktore ſię na ten czas w tym mieſcie znaydowały y onych wydanie pretendowano, tudzieſz aby vicina loca ſpiritualia propter incurſionem adverſam, nie poſzły ſub flammas, ſtał ſię: y Akcyzy bardzi neceſſitate, quam autoritate Ratuſza wybierane, do czego

amor erga Cives cum necessitate præmemorata concurrebat; wybierane zas te Akcyzy od tych, ktorzy się dobrowolnie do płacenia ich ofiarowali, aby circa conservationem Miasta y sami konserwowani byli.

Do Dekretu y Deklaracii Commissii Radomskiey a ieszcze mniey do Ordynansu J. O. IMPana Krakowskiego Hetmana K. W. nie godziło się konformowac, bo naprzod Dekret ten, iezeli iaki iest, evocatoriè otrzymany y dla tego nullitatis est, ferowany zas in Prætensione nulla, bo zadne Laudum Contributionis debitæ na Generale według Praw y zwyczaiow Pruskich postanowione, ktore fundamentum Prætensionis byc by musiało, pokazac się nie moze, ani tesz Assignacye, ktore czasem Skarb ad violentas & importunas stipendiarii instantias wydawa, sine hoc fundamento exequibiles byc nie mogą. Wydał był Skarb Pruski Assignacye Swiętey Pamięci I. O. IMPanu Jabłonowskiemu Hetmanowi W. K., a przecie, gdy controversia de genere Contributionum zachodziła, wielki ten Wodz nie udał się do Kommissii Radomskiey, nie otrzymywał Decreta in hoc foro incompetenti, ani sprowadzał takie nigdy nie słychane Exekucie, owszem chwalebnym przykładem wielkich Antecessorow swoich amore, non armis to Miasto proseqvebatur; taki bowiem iest zwyczay, iz, kiedy o Assignacye iaka zachodzi controversia, tedy do Skarbu takie Assygnacye znowu się wracaią, a potym cała Prowincia uznawa, quod justum & æquum est. Nie godzi się bowiem według Statutu Koronnego *& Mantellum proprium, vel aliquam rem propriam violenter & autoritate propria recipere*, a cosz taką rzecz, ktora iest controversa. Jezeli zas mora uprzykrzyła się Woysku, tedy

tedy exerceat vindictam, Jure mediante, przeciwko tym; ktorzy dotąd quasi propter Rationem Status, albo dla roznych Prywat swoich rwali Seymiki. Na Miasta hoc crimen się nie pokaze, ktore zwyczaynie po nie doszłym Generale, stawaią ad Acta publica y manifestuią się, *quod per eas non steterit, Conventum exoptatum non sortitum fuisse eventum.* Wiadomo całey Prowincii, qua alacritate & nunquam hucusq; practicata quantitate Miasto Gdansk przed dwiema laty uchwalac chciało Akcyzy, lubo pod czas zamieszania takiego od onych to Miasto zawsze było wolne y na swoią konserwacią obracac ie mogło; hac promptitudine y teraz do Malborka posyłało, ale kiedy publica, ustępowac muszą privatis, trudno winowac y exekwowac Miasta. Tę promptitudinem y teraz zachowuie firmum maiąc propositum, iako słyszę, uchwalic Podatki y z tych kłutni się uwolnic, byle tylko Seymiki nie rwano. Temu trzeba było zabiegac, a Exekucii nieprawnych nie sprowadzac, albo raczey inwazii nie czynic, na ktorą nic inszego, tylko oppositio armorum in vim defensionis, subseqvi musiała; osobliwie, kiedy zaraz hostilis animus apparuit ex enormibus vulnerationibus, expilationibus & oppresfionibus, a to ieszcze w Dobrach takich, ktore do zadnych Contribucii nie nalezą, ex quo Miasto ex Accisis in Conventu generali laudatis one płacic zwykło. Do ktorych tak strasznych oppressii liczyc się moze nigdy nie słychane w tym kraiu zabranie z tychze Dobr Szołtysow y Dzieci, tudziesz na wolney drodze z Torunia iadących Wozow z Towarami Gdanskiemi y przez to złamanie bespieczenstwa drog publicznych, iako tesz Commerciorum, z ktorych Skarb koronny nie małe odbiera pozytki. Ani mnie nikt tym nie przekona, ze

Dobra

Dobra Krolewſkie, Duchowne y Szlacheckie portarunt hoc onus bez ſeymiku, bo niewinnie, nieſłuſznie y nieprawnie portarunt, y upewniam, zeby były bardzo chętnie cięzar ten y ſtraſzne Exekucie od ſiebie oddaliły, gdyby do reſiſtencii ich ſiły były wyſtarczyły. A choc by teſz tacy ſię znaydowali, ktorzy przywykli *Injurias ferre & gratias agere*, a to ieſzcze na tym mieyſcu, na ktorym pro Libertate & Juribus mowic y ſtawac nalezy, tedy to Gdanſkowi y iego Prawom ſzkodzic nie powinno.

Widziſz tedy WMMPan iak piękne y porządne Prawa My Pruſacy mamy y iak nie piękne przez Pruſakow præjudicium ponoſzą. Widziſz winną y nie winną ſtronę. Widziſz, ze Gdanſk y iego Magiſtratus providis & indefeſſis ſtudiis to czynił, co dubiis & ſecundis Rebus ſemper fidos & liberos Cives Reipublicæ unitos zdobiło. Widziſz ze turbidis hiſce temporibus ſwoim koſztem, nullo à Milite Reipublicæ præſtito auxilio, propria virtute, będąc od wſzyſtkich opuſzczony, in bonum Reipublicæ ſię konſerwował. Widziſz oraz y niebeſpieczne konſeqvencie, ktorych z takich Exekucii, albo raczey inwazii ſpodziewac ſię potrzeba. Teraz poſtponuntur Seymiki Pruſkie, nie długo y na Seymy koronne dbac nie będą, ale pro lubitu exekwowac będą kontribucye lub nie uchwalone cum ſummo præjudicio delikatnego Juris Vetandi.

Res agitur Regni, paries dum Pruſſicus ardet.

Co in confidentia wyrazywſzy piſzę ſię.

❧(o)❧